Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS www. lpkts.lt

Trisdešimtieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d. 2018 m. vasario 23 d. Nr. 8 (1270)

Šventėme Vasario 16-ąją

Turbūt ne vienas su džiugesiu stebėjome, kaip šįmet žmonės laukė Vasario 16-osios, jai ruošėsi ir išradingai pažymėjo valstybės šimtmetį. Miestų ir miestelių gyventojai, mokyklų moksleiviai, įstaigų darbuotojai Trispalvėmis puošė langus ir pastatus, Lietuvos vėliavos spalvomis buvo nušviesti miestų teatrai, bažnyčios, muziejai. Kaune ryškiomis spalvomis nušvito 18 istorinių pastatų. Vytauto Didžiojo karo muziejus, Centrinio pašto rūmai, Kauno valstybinė filharmonija, Kristaus Prisikėlimo bazilika ir kiti didingi miesto pastatai švietė visą šventinį savaitgalį iki vidurnakčio.

Lietuvos gyventojams netrūko kūrybiškumo, minint valstybės šimtmetį. Viename mieste užfiksuotas gatve važiuojantis traktorius, išmargintas Trispalvės spalvomis, žymi fotografė miške eglutę papuošė šimtu trispalvių, moterys mezgė bei nėrė Trispalves, moksleiviai pynė apyrankes, ir dar daug daug gražių kūrybinių sumanymų, atliktų su meile ir nuoširdumu, Lietuvos gyventojai skyrė savo mylimai ir brangiai Tėvynei.

Kaune Lietuvos valstybės atkūrimo dienos renginiai prasidėjo šv. Mišiomis Šv. Arkangelo Mykolo (Įgulos) bažnyčioje ir Kauno Kristaus Prisikėlimo bazilikoje. Po šv. Mišių tūkstančiai kauniečių ir miesto svečių, Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos Kauno aštuonių skyrių, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Kauno filialo nariai, jaunimo organizacijos, Kauno gimnazijų gimnazistai, studentija, kariai, skautai, šauliai, patriotinių organizacijų atstovai, pasipuošę tautine simbolika, dainuodami dainas ir nešini Trispalvėmis bei savo organizacijų ir gimnazijų vėliavomis, iškilminga eisena pajudėjo į Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelį.

Čia gausiai susirinkusiuosius pasveikino varpų muzikos koncertas. Iškilmingas minėjimas tradiciškai prasidėjo Vyčio Kryžiaus ordino vėliavos pakėlimo ceremonija. Tūkstantinės minios akivaizdoje vyko jaunesniųjų kursų vadų priesaikos ceremonija. Jai pasibaigus, miesto vadovai, karinių ir patriotinių organizacijų atstovai padėjo gėlių prie Amžinosios ugnies ir Nežinomo kareivio kapo bei Laisvės paminklo.

Pusę pirmos kai buvo pasirašytas Vasario 16-osios Aktas, simboliškai šimtas varpo dūžių suskambo visoje Lietuvoje vienu metu. Suskambo ir Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus varpas. Jis buvo patikėtas Vyčio Kryžiaus ordino kavalieriaus, partizano, Lietuvos kariuomenės kūrėjo savanorio, Šaulių sąjungos garbės kuopos šaulio Stasio Dovydaičio rankoms.

Iškart po minėjimo Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje vyko koncertas. Neskubėjusieji skirstytis, klausydamiesi gerai žinomų „Hiperbolės“ kūrinių, kartu dainavo, svečiai ir kauniečiai mielai fotografavosi, linkėdami vieni kitiems santarvės, taikos ir tvirtybės.

Laisvės alėjoje vyko susitikimai su svarbiausiomis istorinėmis asmenybėmis, kurias įkūnijo žinomi šalies aktoriai. Buvo galima pabendrauti su signataru Jonu Basanavičiumi, Danieliumi Dolskiu. Maironis Žaliakalnio funikulieriaus muziejuje skaitė lyriką, o prie Centrinio pašto Kauno burmistras Jonas Vileišis vaišino arbata.

Vėliau šventė persikėlė į Istorinės prezidentūros sodelį, kur susirinkusieji galėjo išgirsti teatralizuotas prezidentų Aleksandro Stulginskio, Kazio Griniaus ir Antano Smetonos istorines sveikinimo kalbų ištraukas. Prezidentai į šventę atvyko senoviniu automobiliu. Sodelyje buvo galima pasigrožėti ledo skulptūromis, vyko šviesų ir lazerių šou.

Kauno autobusų stotyje taip pat buvo minima Vasario 16-oji. Keleivių laukimo salėje atidaryta paroda, skirta Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataro Saliamono Banaičio atminimui ir primenanti, koks jis buvo šviesus žmogus ir ką nuveikė šalies labui. S. Banaitis tarpukariu pasirūpino, kad autobusų stotis iš tuomet nepatogios vietos būtų perkelta į dabartinę. Į parodos pristatymą buvo atvykęs ir S. Banaičio anūkas Sigitas iš JAV. Paroda veiks iki kovo 1 dienos.

Ne daug kam pasiseka sulaukti tokios šventės. Esame laimingi, kad galėjome visa tai matyti ir kartu su artimaisiais patirti. Kaip sakė Lietuvos Prezidentė Dalia Grybauskaitė, „mums pasisekė, nes esame praėjusio ir ateinančio šimtmečio liudininkai“. Saugokime šią Vasario 16-ąją savo širdyse vardan savo vaikų.

Audronė KAMINSKIENĖ

Autorės nuotraukos

Lietuvos valstybės atkūrimo 100-mečio minėjimas Klaipėdoje

Vasario 12-ąją Klaipėdos politiniai kaliniai ir tremtiniai kartu su TS-LKD Klaipėdos sueigos nariais susirinko Bendruomenės namuose minėti atkurtos nepriklausomos Lietuvos valstybės100-mečio. Į minėjimą atvyko garbingi svečiai: europarlamentarė dr. Laima Andrikienė ir LR Seimo narys istorikas dr. Arvydas Anušauskas.

Minėjimą pradėjome giedodami Lietuvos himną kartu su E.Balsio gimnazijos 3-ių ir 4-ų klasių moksleivių choru. Klaipėdos Šv. Brunono bažnyčios kunigas pranciškonas Tomas pakvietė susirinkusius maldai už Tėvynę Lietuvą.

Renginio vedėjo, aktoriaus Rimanto Pelakausko pakviestas, Klaipėdos PKT pirmininkas Vytautas Pranciškus Mickus pristatė du garbingus minėjimo dalyvius, politinius kalinius Joną Šilinską ir Stasį Balkaitį. Šie drąsūs, patriotiški jaunuoliai, negalėjo susitaikyti su okupantų melo, prievartos, nutautinimo politika ir anais gūdžiais 1969–1970 metais tris kartus iškėlė nepriklausomos Lietuvos trispalvę, pasirinkdami vis aukštesnius objektus – 1970-ųjų Vasario 16-ąją vėliavą iškėlė Klaipėdos Celiuliozės-kartono kombinato kamino viršuje. Sovietinis saugumas išaiškino drąsuolius ir jie buvo įkalinti sovietiniuose lageriuose.

(keliama į 5 psl.)

Iškilmingai paminėjome Lietuvos valstybės 100-metį

Trijų Baltijos valstybių vėliavų pakėlimo ceremonija S. Daukanto aikštėje
Roberto Dačkaus nuotrauka

Pasveikino Prezidentė

Vasario 16-ąją sostinėje nestigo renginių. S. Daukanto aikštėje vyko Trijų Baltijos valstybių vėliavų pakėlimo ceremonija. Joje susirinkusiuosius pasveikino Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė:

„Gerbiami Lietuvos žmonės, brangūs svečiai, sveikinu visus su šventė! Lietuvos Valstybė žengia į naują šimtmetį! Šįryt Trispalvė kilo prie daugelio laisvę branginančių namų. O tai reiškia vis stipresnę Valstybę, kurios žmonės supranta atsakomybę už savo Laisvės kūrinį, kurios dvasios nesuvaržys nei savi draudimai, nei svetimi reikalavimai. Šiandien su dėkingumu ir pasididžiavimu prisimename visus, kurie kėlė mūsų šalį iš užmaršties, kurie klojo mūsų dabarties pamatus. Tai buvo nepaprastai veržlus skrydis į ateitį, į šviesą – į laisvą pasaulį. Mus mėgino stabdyti ir naikinti. Jėga ištrinti bet kokį prisiminimą apie Pirmąją Respubliką. Kol tauta dar kartą pakilo kovai už Nepriklausomybę. Mes tęsiame pirmųjų Valstybės kūrėjų darbą. Turime begalę šimtmečio įkvėptų idėjų ir aiškų supratimą: viskas – mūsų rankose.

Jau beveik trečdalis amžiaus – Valstybė ir vėl yra mūsų atsakomybė. Ir mes daug ką išdrįsome. Turime šimtus žmonių, vertų savo Valstybės padėkos už tai, kad nesusvyravo, kad patikėjo, kad bandė, mokė, tyrė ir apgynė, kad sąžinės nepardavė. Kad rinkosi, kaip geriau Lietuvai. Praeito amžiaus pradžioje su didele viltimi ieškoję nors menkiausio palaikymo, šiandien mes aiškiai žinome, kas yra draugo ir sąjungininko petys. Džiugu, kad dalis mūsų draugų šiandien čia, su mumis! Dėkoju visiems, kurie švenčia kartu.

Mielieji, mums pasisekė, kad esame šimtmečio liudininkai. Tegul jis paliks mūsų atmintyje gilų ir prasmingą pėdsaką. Lietuvos valstybės jubiliejus vertas, kad minėtume jį visus metus ir visur, kur tik yra mūsų tautiečių. Netrukus varpų skambėjimas, kaip šimtmečio sąšauka, sujungs visą Lietuvą ir mūsų širdis.

Kiekvienas esate Lietuva. Nuo to, ką darote ir kaip gyvenate, priklauso, pakelta ar nuleista galva stovės mūsų Valstybė. Tai vienintelis Lietuvos mums duotas laikas. Galvokime, kaip jį išnaudosime ir ką sukursime. Būkime matomi ir girdimi, būkime drąsūs ir patikimi. Metai iš metų, karta po kartos. Tegul Lietuvos valstybė skamba visada išdidžiai ir garbingai.“

Prie Signatarų namų

Tradiciškai vyko iškilmingas minėjimas prie Lietuvos nepriklausomybės signatarų namų. Nors dėl ligos jame nedalyvavo Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo pirmininkas profesorius Vytautas Landsbergis, jo kalbą perskaitė aktorius Rimantas Bagdzevičius: „Sveikinu tave išdidžią pasauliniais mokslo technologijų atradimais, bet žiūrėk, pasauli, su kuo ateina ir ką tau atneša Lietuva. O be to, dar išdidi vis gausesniais sporto laimėjimais – plaukikų, irkluotojų, pastebėkime, tai ne sukčių laimėjimai, kurių atstovams dar teko išsisukinėti per dopingo makalynes. Vis tiek jie eina gėdingai lauk, o Lietuva žengia ir laimi“, – kalbėjo V.Landsbergis. Priminęs šalies nuopelnus, profesorius pažėrė ir kritikos: „Ir vis dėl to paradoksų šalis, daugybė niekalo ir niekybės. Valykime, Dieve mano. Nejau reikia tiek vogti? Susitvarkykime su ta aikšte. Ar ji tikrai mums per didelė? Ar nukirstas miškas gražiau už skriejantį raitelį“,– susirūpinimą dėl Lukiškių aikštės paminklo išreiškė V. Landsbergis. Jis kvietė būti atlaidesniems vieni kitiems ir priminė, kad jam gaila žmonių, kuriems didelis malonumas įkąsti savo artimui, o didžiausias malonumas – žeminti savo tėvynę. „Jei tavo tėvynę kas nors žemina, ar turi pakankamai garbės jausmo ją užstoti, protestuoti? Jei tavo tėvynę kas nors skriaudžia, ar turi pakankamai drąsos ją ginti?“ – klausė profesorius. „Savo vienintelę valstybę reiktų puoselėti kaip daržą, sodą, kurį reikia ugdyti, kad vaisių būtų visiems... Materialistai į ją žiūri kitaip, kaip į dubenį, iš kurio patogu priėjus pačiam pasrėbti. Ir prieina būriais, grupėmis draugų. Nelaimė ta, kad Lietuvoje gyvenant galima širdimi išeiti svetur, kai tėvynės meilės vietą užima ne meilė... tada nesunku ir nusigręžti amžiams.“

Lietuvos valstybės keliu

Švenčiant Valstybės atkūrimo šimtmetį iš Katedros aikštės pajudėjo tūkstantinė eisena į Rasų kapines, kur palaidoti Vasario 16-osios Akto signatarai Jonas Basanavičius ir Jonas Vileišis. 100-mečio eisenoje 7000 moksleivių, nešini Lietuvos trispalvėmis ir Vyčiais, mokyklų vėliavomis, dauguma buvo pasipuošę tautine simbolika, ėjo „Lietuvos valstybės keliu“.

Eiseną iš Katedros aikštės palydėjęs sostinės meras Remigijus Šimašius kvietė džiaugtis, kad Trispalvės dabar gali plazdėti laisvai. „Ne taip seniai, kai man buvo 15 metų, važiuojant į svečius pas tokį labai šaunų dėdę paaiškėjo, kad jis apie dešimt metų praleido lageryje dėl labai paprastos priežasties – iškėlė prie savo mokyklos tokią vėliavą, Trispalvę. Šiandien mes atsinešėme Trispalves ir Vyčius, jie laisvai plevėsuoja mūsų mieste, mieste, kuris beveik 700 metų yra Lietuvos sostinė“, – sakė R. Šimašius.

Susirinkusius nuo scenos pasveikino tautos patriarcho Jono Basanavičiaus personažas – jis pasidžiaugė, kad artėjant atkurtos valstybės šimtmečiui buvo rastas ir Nepriklausomybės Aktas, bet kartu sakė, kad tai yra tik dokumentas, o svarbiausia yra nepriklausomybės idėja. „Atėjau jums pasakyti, kad ne archyvuose, muziejuose ieškotumėt nepriklausomybės, tai svarbus dokumentas, bet iš tikro tai tik popierius, tik dokumentas. Ieškokite nepriklausomybės savo širdyse ir savo galvose, turite tai atrasti šiandien, jei galvojate apie mūsų šalies ateitį“, – sakė J. Basanavičiaus personažą įkūnijęs aktorius.

Eisena „Lietuvos valstybės keliu“ vyko jau trečius metus iš eilės. Pajudėję iš Katedros aikštės, eisenos dalyviai pakeliui aplankė šešiolika Lietuvos istorijai svarbių vietų.

Iškilmingas posėdis Seime

Nepriklausomos Lietuvos šimtmetis paminėtas ir Seime, Kovo 11-osios salėje. Minėjimas prasidėjo sugiedojus Lietuvos himną ir perskaičius 1918-ųjų vasario 16-osios Nepriklausomybės Aktą bei visų jį pasirašiusių signatarų pavardes. Tardamas sveikinimo žodį Seimo pirmininkas Viktoras Pranckietis sakė, kad Lietuvos atkūrimo šimtmečio akivaizdoje visi esame lygūs. „Šiandien visi liudijame Lietuvos laisvę. Kiekvienas žmogus kuria nedidelį individualumo pasaulį, neatsiejamai sujungiantį į bendruomenę“. Jis kalbėjo, kad Vasario 16-osios Aktą pasirašė tik 20 lietuvių, tačiau turėti savo šalį su sostine Vilniuje norėjo visa tauta. Seimo pirmininkas kvietė didžiuotis ne tik Lietuvos istorija, bet ir dabartimi. „Pasižadėkime Tėvynei, kad mūsų vaikai augs mūsų žemėje“, – kalbėjo Seimo pirmininkas.

Nepriklausomybės Akto signatarų klubo prezidentė Birutė Valionytė perskaitė žodžius, kuriuos 1938-ųjų vasario 16-osios iškilmingame Seimo posėdyje tarė prezidentas Antanas Smetona: „Vasario 16-osios žygis ne tik rimtai apgalvotas, bet ir drąsus. Juk niekas negali atspėti ateities. Carinė Rusija buvo pakrikusi, bet galėjo atsigauti. Ir jei būtų atsigavusi, nebūtų dovanojusi tarybinės revoliucijos, už ją būtų turėjusi atsakyti lietuvių tauta. Taryba vis dėlto ryžosi, nujautimas jai sakė: „Dabar arba niekuomet.“ Pasirašyti Lietuvos Nepriklausomybės skelbimą gal ir nesunku buvo, bet jam pasiruošti – tikrai nelengva“, – prezidentą A.Smetoną citavo B.Valionytė.

Į susirinkusiuosius kreipėsi prezidentas Valdas Adamkus. Pasak prezidento, natūralu, kad tokios svarbios Lietuvos istorijai dienos akivaizdoje kiekvienas lietuvis sunkiai suvaldo jaudulį, džiaugsmo ir pasididžiavimo emocijas. „Kitaip ir negali būti, tokios istorinės šventės akivaizdoje. Lietuvai – 100 metų. Vasario 16-osios valstybei. Valstybei, iš kurios atėjau aš ir mano karta. Valstybei, be kurios nebūtų ir Kovo 11-osios Lietuvos. Valstybei, kuri dėl savo pažangos daugelyje sričių šiandien dažno vadinama stebuklu“, – kalbėjo V. Adamkus. Anot jo, Lietuva gavo tiek sunkių išbandymų, tiek likimo dovanų, tarp kurių ir Kovo 11-oji bei galimybė švęsti Nepriklausomybės Akto šimtmetį. Jis kalbėjo, kad nei Lietuvos tarybos, nei Lietuvos valstybės atkūrimo nebūtų be 17 ir 19 amžių sukilėlių, knygnešių, „Aušros“ ir „Varpo“, Jono Basanavičiaus ir Vinco Kudirkos. „Ir žinoma, be tūkstančių lietuvių, kurie sunkiai dirbo, o laisvu laiku mokė vaikus lietuviškai melstis, lietuviškai kalbėti, lietuviškai skaityti ir rašyti. Todėl, jei reikėtų pasakyti, ką šiandien laikau svarbiausiu mūsų istorijos matmeniu, sakyčiau – tęstinumą“, – kalbėjo prezidentas.

(keliama į 7 psl.)

Iškilmingas minėjimas Seime Žygimanto Gedvilos nuotrauka

Įvykiai, komentarai

Šventinės drumzlės

Filosofai sako: istorija yra gyvenimo mokytoja; nežinanti savo istorijos tauta yra priversta ją pakartoti; tauta, gerbianti savo istoriją, turi ateitį ir taip toliau. Štai kodėl nuolat kalbame apie istorinės atminties svarbą – žmogumi, žinančiu savo valstybės istoriją, sunku, arba išvis neįmanoma, manipuliuoti, jį nelengva mulkinti ir apgauti. Ir atvirkščiai – akivaizdu, kad nelabai mielos širdžiai laidos „Klausimėlis“ personažai, teigiantys, jog „Antanas Basanavičius buvo rašytojas, jis parašė „Kliudžiau“, tikrai netaps tautos valstybinės minties stuburu. (Ką ten stuburu – jie tiesiausias kelias priešui!) Tad savaime suprantama, kodėl Lietuvai priešiškai nusiteikusi putinistinė Rusija pirmiausia taikosi į mūsų istorinę atmintį – atimk ją ir atimsi ateitį. Tai tarsi sunaikinti nuosavybės dokumentus: prisiminkime, kaip atkūrus nepriklausomybę ir atkūrus teises susigrąžinti tėvų ir senelių turėtą nuosavybę, žmonės puolė ieškoti bidonuose ir stiklainiuose paslėptų dokumentų... O juk atsirado ir tokių, kurie neišsaugojo, manė, jog tai nereikalinga makulatūra, galinti pritraukti sovietų valdžios dėmesį. Tas pats ir su mūsų tautos istorija – ji didžiausias turtas, kurį prarasti yra labai lengva, tereikia patiems ją nuvertinti.

Švenčiant šimtąją Vasario 16-ąją, šimtąsias Lietuvos valstybės atkūrimo metines, kilo įvairių minčių. Galima drąsiai teigti – tai tikrai buvo nuostabi šventė, kuria džiaugėsi visa Lietuva. Labiausiai džiugina tai, kad tai netapo tik didžiųjų miestų ar sostinės šventė – iškilmės vyko visuose miestuose ir miesteliuose. Ir, tiesą sakant, širdžiai netgi mieliau atrodė provincijos ūkininkų paradas provincijos miestelio gatvėmis riedant tautine atributika išpuoštais traktoriais nei tradiciniai paradai didžiuosiuose miestuose.

Socialiniuose tinkluose pasirodė galybė užfiksuotų džiugių šventės momentų, kur kaimų, miestelių ir miestų gyventojai rengė nuostabias instaliacijas, tautine simbolika ir spalvomis puošė gyvenvietės įžymybes, leido į dangų trijų spalvų balionus ir taip toliau. Visoje Lietuvoje tą dieną pusę pirmos suskambo bažnyčių varpai. Ir visa tai vyko pačių žmonių iniciatyva, be ypatingų lėšų. Lietuva nuoširdžiai šventė savo šimtąją Vasario 16-ąją!

Atrodytų, tuo metu netgi putinistinė propaganda buvo pritilusi ar bent jau ne tokia pastebima. Bet tai nereiškia, kad jos nebuvo. Kai kada net netikėtose vietose...

Štai vieno pakaunės miestelio gyventojai Vasario 16-osios šventę pradėjo tradiciškai, taip, kaip ją šventė mūsų tėvai ir seneliai – šv. Mišiomis miestelio bažnyčioje. Be to, buvo laukiama ir varpų skambėjimo, nes bažnyčios varpinėje – du varpai, skaičiuojantys ne pirmą šimtmetį. Ir ką jūs manot – klebonas šias iškilmingas mišias pavertė niūriu skundu ir barimu! Per pamokslą atrodė, lyg skaitytum Pakso partijos rinkiminį bukletą, kur su purvais maišoma Lietuvos šiandiena, kur koneveikiama „viena patriotų partija“, kur teigiama, kad „nereikia nei NATO, nei stipriausių kariuomenių“... Jokio iškilmingumo, jokio džiaugsmo Lietuvos pasiekimais, na, o suskambus varpams klebonas lyg niekur nieko pylė tiradą apie blogą gyvenimą Lietuvoje, net neradęs progos atkreipti dėmesį į Laisvės varpų skambėjimą (jei bažnyčioje buvo žmonių, nežinančių apie šią varpų skambėjimo akciją, tai jie tikrai nesuprato, kodėl viduryje mišių pradėjo skambėti varpai...). Buvo apmaudu ir nyku, kad šitokia šimtmečio šventė dvasiškajam tėveliui tebuvo proga paniekinamai kalbėti apie Tėvynės šiandieną. Žinoma, negali teigti, jog klebonas sąmoningai užsiėmė putiniška propaganda, siekiančia įteigti lietuviams, jog nepriklausomybė jiems nieko nedavė, jog politinė valstybės valdžia yra visiškai supuvusi ir neverta pasitikėjimo, kad NATO yra ne saugumo garantas, bet atvirkščiai, ir kad toji „patriotų partija“ (anot klebono) yra Lietuvos nelaimė. Bet kam pasitarnavo toks kunigėlio pamokslas, klausimų nekyla. Štai čia ir supranti pažodžiui mūsų literatūros klasikės Žemaitės posakį: „Kunigo naudą velniai gaudo“.

Panašių minčių kilo pasižiūrėjus, ką socialiniame tinkle „Facebook“ rašo vieno žinomo leidinio redaktorius, Sąjūdžio pradžioje išgarsėjęs kaip tikras Persitvarkymo Sąjūdžio aktyvistas. Tiesiog klasikinis Kremliaus propagandinių taikinių rinkinys ir šaudymas į juos! Skaitai ir galvoji – ar dar yra kur nors tokia šalis, kur antivalstybinė propaganda lietųsi taip laisvai ir atvirai? O juk ji kaip vanduo į sausą žemę geriasi į „Klausimėlio“ personažų nemąstančias galvas! Tad nėra ko stebėtis, kad paskui į valdžią išrenkami žmonės, kuriems Valstybės saugumo departamentas nelabai nori išduoti leidimus dirbti su slapta informacija.

Nepaisant šių pastebėtų negatyvų, Lietuvos šventė nesibaigė. Ne už kalnų Kovo 11-oji. Laukiama kartu su pavasariu!

Gintaras MARKEVIČIUS

Pasveikinti Lietuvos buvo atvykę užsienio šalių vadovai

Valstybės atkūrimo 100-mečio proga pasveikinti Lietuvos ir drauge paminėti šią sukaktį į mūsų šalį buvo atvykę visi kviesti kaimyninių draugiškų šalių vadovai, kiti garbingi užsienio svečiai.

Lietuvos gimtadienio renginiuose dalyvavo šiemet taip pat šimtmetį švęsiančių Baltijos šalių vadovai – Latvijos ir Estijos prezidentai Raimondas Vėjonis ir Kersti Kaljulaid. Mūsų šalyje viešėjo ir Lenkijos prezidentas Andrzejus Duda, su kuriuo vasario 17 dieną įvyko atskiras Prezidentės susitikimas. Į Lietuvą taip pat atvyko ir Vokietijos prezidentas Frankas-Walteris Steinmeieris. Vasario 16-osios Nepriklausomybės Aktą išsaugojusi šalis – patikima Lietuvos partnerė ES ir NATO. Vokietijos kariai vadovauja NATO batalionui mūsų šalyje ir skyrė jam daugiausia karių.

Vasario 16-osios rytą į Lietuvą atskrido prieš kelias savaites antrai kadencijai perrinktas Suomijos prezidentas Sauli Niinistö ir Islandijos – pirmosios valstybės, pripažinusios atkurtą Lietuvos nepriklausomybę, vadovas Gudnis Thorlacius Johannessonas. Jubiliejiniuose renginiuose taip pat dalyvavo ir strateginės regioninės partnerės Švedijos kronprincesė Viktorija.

Pasveikinti Lietuvos atvyko ir Ukrainos bei Gruzijos šalių vadovai Petro Porošenka ir Georgijus Margvelašvilis. Lietuva visada aktyviai palaikė šių šalių teritorinį vientisumą ir siekį tapti vieningos Europos šeimos dalimi. Ukrainos prezidentas Lietuvos vadovei įteikė specialią dovaną – Lietuvos Statuto, sudaryto 1566 metais, Lucko nuorašo kopiją. Šis Ukrainos nacionalinėje bibliotekoje saugomas statutas įtvirtino administracines-politines Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės reformas: administracinį-teritorinį valstybės suskirstymą į apskritis bei numatė platesnes bajorijos ekonomines ir politines teises.

Iškilminguose mūsų valstybės atkūrimo šimtmečiui skirtuose renginiuose taip pat dalyvavo Europos Vadovų Tarybos pirmininkas Donaldas Tuskas ir Europos Komisijos pirmininkas Jeanas-Claude'as Junckeris.

Lietuvos ir Lenkijos santykiai įgauna pagreitį

Vasario 17 dieną Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė susitiko su Lenkijos prezidentu Andrzejumi Duda. Susitikimo išvakarėse Lenkijos vadovas dalyvavo Vasario 16-osios valstybės atkūrimo 100-mečio iškilminguose renginiuose.

Prezidentai aptarė dvišalių santykių stiprinimą, bendradarbiavimą ekonomikos, energetikos ir saugumo srityse, bendrus interesus NATO ir Europos Sąjungoje. Prezidentūroje pasirašyta dvišalė sutartis, kurią ratifikavus bus baigtas valstybės sienos tarp Lietuvos ir Lenkijos teisinis įforminimas.

Šalies vadovė pabrėžė, kad Lenkija yra artimiausia kaimynė, labai svarbi Lietuvai tiek gynybos, saugumo, tiek ekonomikos srityse. Abipusis supratimas ir bendradarbiavimas NATO, ES ir dvišaliu pagrindu yra vienas iš mūsų gerovės ir saugumo garantų.

Artėjant NATO viršūnių susitikimui šių metų liepą, prezidentai sutarė suderinti bendrą Lietuvos ir Lenkijos poziciją dėl Aljanso reformos, kuri yra būtina regiono saugumui užtikrinti. Lietuvos vadovė priėmė Lenkijos prezidento kvietimą atvykti į devynių Baltijos šalių, Vidurio ir Rytų Europos valstybių lyderių susitikimą, dar vadinamą „Bukarešto devynetu“, kuriame prieš NATO viršūnių susitikimą bus suderinti bendri gynybos prioritetai.

Aptariant Europos Komisijos inicijuojamą procedūrą prieš Lenkiją dėl įstatymo viršenybės, valstybės vadovė pabrėžė, jog Lietuva nepalaikys jokių prievartinių ir jėgos metodų prieš jokią šalį, taip pat ir Lenkiją, ir kvies abi puses sprendimų ieškoti dialogo ir konsensuso keliu.

Susitikime daug dėmesio skirta bendradarbiavimui energetikos srityje ir strateginių projektų įgyvendinimui. Baigta formuoti ir efektyviai veikianti bendra ES energetikos rinka yra geopolitinis Lietuvos ir Lenkijos interesas. Iki šių metų birželio mėnesio tikimasi pasiekti galutinį visų trijų Baltijos valstybių, Lenkijos ir Komisijos politinį susitarimą dėl elektros tinklų sinchronizacijos per Lenkiją su kontinentinės Europos tinklais. Tai sudarys galimybes dalį finansavimo gauti dar iš šio daugiamečio ES biudžeto. Šiais metais taip pat bus pradėti Lietuvos ir Lenkijos dujų jungties, kuri užbaigs regiono ir ES dujų rinkų integraciją, tiesimo darbai.

Valstybių vadovai taip pat kalbėjo apie bendrą poziciją dėl Astravo AE ir dujotiekio „Nord Stream 2“, kuris ES priklausomybę nuo Rusijos dujų padidintų iki 80 procentų. Tai geopolitiniai Rusijos projektai, kurie kelią didelę grėsmę visos ES saugumui. Pasak Prezidentės, Lietuva ir Lenkija bendromis jėgomis sieks, kad neskaidrių ir nesaugių šaltinių tiekiama energija nepatektų į ES rinką.

Prezidentai taip pat aptarė pasirengimą artėjančioms deryboms dėl naujojo daugiamečio ES biudžeto. Šalies vadovės teigimu, jis turi atspindėti Lietuvos ir Lenkijos žmonių interesus. Būtina užtikrinti, jog žemės ūkio išmokos priartėtų prie senesniųjų ES narių išmokų, tinkamą struktūrinių fondų paramą, reikalingą vienodam išsivystymui tarp ES šalių užtikrinti, tęsti finansavimą strateginių energetikos ir transporto jungčių, tarp jų ir „Rail Baltic“ transporto koridoriaus, įgyvendinimui.

Aptariant tautinių mažumų klausimus, Prezidentė pasiūlė atnaujinti dvišalės švietimo komisijos darbą ir pabrėžė, jog stiprėjantis politinis geranoriškumas iš abiejų pusių sudarys galimybes išspręsti jautrius tautinių mažumų klausimus tiek Lietuvoje, tiek Lenkijoje.

Lietuvą su Lenkija sieja abipusiškai naudingi ir aktyvūs verslo ryšiai. Lenkija yra trečia pagrindinė Lietuvos prekybos partnerė ir šešta didžiausia užsienio investuotoja. Pagal į Lietuvą atvykstančių turistų skaičių Lenkija yra ketvirta. Daug potencialo dvišaliam bendradarbiavimui atveria naftos perdirbimo, draudimo, prekybos ir inovacijų sritys. Lietuva ir Lenkija vykdo 137 bendrus mokslo projektus pagal „Horizon 2020“ programą.

Vasario 16 dieną švenčiant Lietuvos valstybės atkūrimo 100-metį Lenkijos prezidentūra buvo apšviesta Lietuvos Trispalvės šviesomis.

Prezidentės spaudos tarnyba

„Ačiū Tau, Dieve, už mano gyvenimo draugą“

Virpėjo balsas tariant šiuos žodžius po 60 bendro gyvenimo metų ir Zigmantui, ir Danutei. Ši nuostabi Jogminų šeimos istorija prasidėjo prieš šešis dešimtmečius Sibire, kur abu, dar vaikai, buvo ištremti su šeimomis... Ištremti tik už tai, kad šeimos gražiai ir pasiturimai gyveno.

Danutė, tada Aleksandravičiūtė, gyveno Juodsodės kaimo dvare ir tremiama gailėjo, kad dabar daugiau nebenueis į mokyklėlę... Sunkus gyvenimas laukė svečioj, šaltoj šaly... Dar ir dabar atsiminus ašaros rieda... Labiausiai gaila mamytės: „Mes, vaikai, kaip vaikai, o kaip ji turėjo jaustis, kai valgyt paduot mums neturėdavo ko, viena nežinioj su penkiomis dukrelėmis, tėvelį tada uždarę kalėjime laikė Lietuvoje“. Gaudavo po kepalėlį duonos vienam dirbančiajam šeimoje, mainydavo į bulves ar kruopas. Vėliau nusipirko vieną karvelę dviem šeimoms, kasdienis stalas tapo pilnesnis.

Dirbo kolūkiuose, miškuose, kiekvienas savo vargelį vargo... kol vieną dieną Zigmanto ir Danutės sesės susitikusios išsišnekėjo turinčios nevedusį brolį, o kita – netekėjusią seserį.

1957 metais jau pirmą pažinties dieną nutarta susituokti... Džiaugiasi dabar Zigmantas, atsimena buvęs išsigandęs: „Argi ji, tokia gražutė, mažutė, tikrai norės už manęs eiti?“ Po kelių savaičių vestuves kukliai paminėję, kunigėlio palaiminti, pradėjo bendrą kelią. Buvo visko jame: teko sunkia širdimi laidoti artimuosius Sibiro platybėse. Būta sunkių nepritekliaus dienų, varginančio darbo miškuose, kai gausybė uodų puolė kaip pasiutę, nebuvo galima nė atsikvėpti. Tačiau netruko darbšti šeima ir ten išsikovoti vietą po saule: ir darbus geresnius gavo, ir mokslus baigė, ir buvo tarp pirmųjų, gavusių paskyras naujiems automobiliams pirkti. Zigmantas, ir traktorininkas, ir kranininkas, buvo vertinamas darbdavių svetimame krašte. Išsikėlė šeima į rajono centrą, ir žmonai lengvesnis darbas teko – išrašinėti dokumentus. Šeima užgyveno ten dukrelę Liną ir sūnų Vytuką (jie su vaikais ir vaikaičiais tėvus sveikino šios nuostabios šventės proga). Tačiau vis širdelę sopo dėl gimtosios žemės...

Nuo 1958 metų lietuviai pradėjo gauti leidimus grįžti iš Sibiro, o Danutei vis neišdavė leidimo. Bet ji nenuleido rankų, rašė prašymus nuolat, kol 1970 metais pavyko.

Grįžę į Lietuvą, abu darbus rado greitai: Danutė – „Minijoje“, Zigmantas – miškų ūkyje. Įsigijo savo kombainą ir traktorių. Daug Telšių rajono žmonių ir šiandien pamena gerąjį dėdę Zigmantą, kuris visiems norintiems laukus apdirbti spėdavo. Namą drauge su pažįstama tremtinių šeima pasistatę, gražiai su kaimynais sugyveno.

Ir taip visą gyvenimą: aktyviai, draugiškai ir su šypsena. Abu petys petin dalyvauja ir prisideda prie tremtinių renginių, kiekviename žingsnyje aplinkinius moko tautiškumo. Vaikaičiams vis grūmoja neemigruoti, vaikaites – nemylėti kitataučių. Ir viską palydi linksma daina, kurių Zigmantas moka gyvą galybę ir visos apie gyvenimą svetur, tėvynės ilgesį ir meilę savo kraštui ir savo artimui.

Tokį gražų savo brangiausiųjų pavyzdį matydami, graudinosi bažnyčioje susirinkę svečiai ir linkėjo sveikatos bei kuo gražiausių metų. Šįkart, po 60 metų, šventė atšvęsta kitaip: prabangiame restorane, su šokolado fontanais, nuostabiomis vaišėmis, didžiuliu jaunųjų tortu, pirmuoju šokiu ir fejerverkais... Kad kas būtų pasakęs, jog gyvenimas taip pasikeis, – galvą kraipė laimingas senolis, meilės kupinu žvilgsniu nužvelgdamas ir spausdamas glėbyje savo žmoną, tokią pat gražutę ir mažutę kaip anąsyk...

Edita JOGMINIENĖ

Sveikiname

Garbingo **90-ojo** jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Kauno filialo narį **Henriką VILKĄ**, 1941 metų Komijos Syktyvkaro tremtinį.

Linkime stiprios sveikatos, ilgų ir prasmingų gyvenimo metų, prašome Aukščiausiojo palaimos.

LPKTS Kauno filialas

Mielas **Henrikai**,

Nuoširdžiai sveikiname Tave kartu su Lietuvos nepriklausomybės šimtmečiu švenčiantį garbingą sukaktį – **90-metį**.

Tavo vaikystės džiaugsmas ir jaunuolio nerimas sutapo su visos tautos siekiais, todėl suaugai tvirtas ir nepalaužiamas, karštai mylintis savo kraštą.

Tikime, kad energijos, gebėjimo širdyje laikyti tik šviesos ir tiesos prisiminimus, su viltimi žvelgti į gyvenimą Tau užteks tam, kad sulauktum šimtmečio. Linkime stiprios sveikatos, kad savo patirtimi, išmintimi, tikrais prisiminimais galėtum dalytis su gausėjančia savo šeima.

Dėkingi ir Tave gerbiantys

draugai ir artimieji

Jubiliejinio gimtadienio proga sveikiname buvusius Kolymos „Dalstroj“ lagerių politinius kalinius:

95-ojo – Joną JONKŲ,

90-ojo – Aliną AUGUSTINAITIENĘ ir Janiną KIVINSKIENĘ.

Linkime sveikatos, ilgiausių metų ir daugybės laimingų gyvenimo akimirkų.

Lietuvos politinių kalinių bendrija „Kolyma“

Garbingo **80-ojo** jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Druskininkų filialo nares, buvusias tremtines **Aldoną BERNATAVIČIENĘ, Albiną SAVEIKIENĘ ir Iną VITKAUSKIENĘ**.

Linkime stiprios sveikatos, dvasios ramybės, džiugių gyvenimo dienų ir Dievo palaimos.

LPKTS Druskininkų filialas

Šiandien vien šypsenom, džiaugsmu gyvena žmonės,
O nuoskaudos ir liūdesys tebūna pamiršti...

Jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname vasario mėnesį gimusius LPKTS Rokiškio filialo narius:

Eleną MAKUŠKAITĘ-TREKOLOVSKAJĄ – 85-ojo,

Leoną VYTAUTĄ-KLIŠĮ – 75-ojo,

Kęstutį ULDUKĮ – 60-ojo.

Linkime sėkmės, džiaugsmo, stiprios sveikatos ir Aukščiausiojo palaimos.

LPKTS Rokiškio filialas

60-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Kretingos filialo pirmininkę **Valeriją ŽALIENĘ**. Tegul širdyje visada skamba Lietuvos laukų pavasarinė vyturio giesmė, kviečianti džiaugtis gyvenimu. Linkime daug gražių ir prasmingų darbų bei Dievo palaimos.

LPKTS Kretingos filialas,
LPKTS valdyba

Atminti tremtį

Minint Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetį, vasario 12 dieną Vilniaus rotušėje vyko Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos organizuota konferencija „Atminties apie tremtį svarba šiandieninei visuomenei ir ateities kartoms“, kurioje tremtiniai, institucijų, akademinės visuomenės ir žiniasklaidos atstovai diskutavo, kodėl svarbu prisiminti tremties istorijas, buvo pristatomi tyrimų rezultatai, jaunimo iniciatyvos. Kaip sakė baigiamojoje diskusijoje dalyvavęs, Irkutsko srityje gimęs žurnalistas Rimvydas Valatka: „Sibiriakas. Nors vaikystėje ir nesupratau, ką tai reiškia, bet žinojau, kad tai kažkoks kokybės ženklas“.

1990 metais atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, Vyriausybė kaip vieną iš prioritetinių savo veiklos krypčių pradėjo formuoti socialinę valstybės politiką tremtinių grįžimo klausimu. 1992 metais Lietuvos valstybė įsipareigojo ir aiškiai apibrėždama bazines priemones sudarė realią galimybę padėti reabilituotų politinių kalinių, tremtinių bei jų vaikų šeimoms sugrįžti į Lietuvą ir integruotis į šalies gyvenimą. 1992–2017 metų laikotarpiu butais aprūpinta 2 037 tremtinių šeimos, šiam tikslui panaudota per 32 milijonus eurų. Šiuo metu įgyvendinamas Politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimų narių sugrįžimo į Lietuvą 2018–2020 metų veiksmų planas, kuriuo tęsiamas valstybės siekis ir pastangos padėti grįžtantiesiems.

Vilniaus Rotušėje vykstančio renginio metu taip pat įteikti aukščiausi Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos apdovanojimai – „Gerumo žvaigždės“. Už ilgametį, profesionaliai ir nepriekaištingai atliekamą darbą socialinės apsaugos srityje pagerbti Vilniaus lietuvių namų direktorius Gintautas Rudzinskas, specialiųjų socialinės globos namų „Tremtinių namai“ vyriausioji socialinė darbuotoja Ona Ulozienė bei Socialinių paslaugų priežiūros Socialinių programų valdymo skyriaus vyriausioji specialistė Rima Petronėlė Gudelytė, ypač daug prisidėjusi prie Politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimų narių sugrįžimo į Lietuvą programos kūrimo ir įgyvendinimo.

Konferencijoje dalyvavo ir gausus būrys LPKTS narių iš visos Lietuvos. LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė džiaugėsi, jog sąjungos nariams įdomūs naujausi moksliniai tyrimai ir pilietinės iniciatyvos: „Pastaruoju metu suaktyvėjo ne tik kaimyninės šalies atakos prieš mūsų Laisvės kovotojus, bet ir piliečių sąmoningumas bei iniciatyvos, įamžinančios tą kovą. Vien šį savaitgalį vyko bent trys žygiai visoje Lietuvoje, skirti pagerbti partizanus. Gera girdėti, jog jaunimą darbams ir veiklai įkvepia miško broliai. Kviečiu LPKTS narius prisijungti prie tokių iniciatyvų, nes jaunimo sudominimui, kuris išauga į didžiavimąsi šalimi, reikalingos naujos, šiai kartai suprantamos ir priimtinos formos. Taip pat kviečiu aktyviai pakviesti jaunimą įsitraukti į LPKTS veiklą – dalyvauti ir organizuoti renginius, užrašinėti prisiminimus, prižiūrėti Laisvės kovų atminimo vietas ar tiesiog buityje pagelbėti buvusiems tremtiniams, politiniams kaliniams ir partizanams.“

Parengta pagal SADM inf.

Parodos „Mūsų Laisvės aušra“ atidarymas Alytuje

Vasario 15 dieną Alytaus Jurgio Kunčino viešojoje bibliotekoje atidaryta paroda „Mūsų Laisvės aušra. Dokumentika“. Ši paroda skirta Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečiui paminėti. Parodai eksponatus pateikė Alytaus kolekcininkų klubo nariai: Algimantas Antanevičius, Zenonas Gramackas, Virginijus Oželis. Nuotraukos iš Atgimimo ir pirmųjų Nepriklausomybės metų po sovietų okupacijos – iš fotografo Zenono Bulgakovo albumo. Parodą parengė J. Kunčino viešosios bibliotekos bibliografės: Daiva Ivoškienė, Ilona Krupavičienė ir Vitalija Pankienė.

Didžioji dalis parodoje eksponuojamos dokumentinės medžiagos yra iš bibliofilo ir kolekcininko Algimanto Antanevičiaus privačios kolekcijos. Tai vertingos nuotraukos, atvirukai, periodiniai ir proginiai leidiniai, atskleidžiantys istorinius įvykius, susijusius su Lietuvos Tarybos 1918 metų vasario 16 dieną Vilniuje pasirašytu dokumentu, paskelbusiu Lietuvos Valstybės atkūrimą. Parodoje pateikiami priešskariniai atvirukai, nuotraukos, Lietuvoje cirkuliavusios valiutos, kita dokumentinė medžiaga.

Alytaus kolekcininkų klubo vadovas Zenonas Gramackas renginyje pasidžiaugė, kad klubas glaudžiai bendradarbiauja su J. Kunčino viešąja biblioteka. „Esame parengę ne vieną parodą ir tikimės įgyvendinti dar daug gražių sumanymų ateityje“, – teigė Z. Gramackas.

Alytaus miesto savivaldybės mero pavaduotoja Valė Gibienė susirinkusiems kalbėjo: „Smagu, kad mes turim tokių žmonių, kurie leidžia mums prisiminti, dalijasi su mumis Lietuvos istorija. Mūsų valstybės atkūrimo šimtmetis, turbūt, kiekvieno širdyje kažką reiškia. Džiaugiuosi, kad biblioteka visada atranda tokių temų ir tokių žmonių, kurių dėka mes galime ir vėl prisiliesti prie Lietuvos istorijos.“

Ekspozicija „Mūsų laisvės aušra. Dokumentika“ kviečia ne tik prisiminti, bet ir atrasti, suprasti, kokia trapi ir saugotina yra laisvė. 100 metų istorijos kelias, atkūrus Lietuvos valstybę, nueitas nelengvai – ilgi nacių ir sovietų okupacijos metai, drąsus pokario partizanų pasipriešinimas, 1990 metų kovo 11 dieną Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pasirašytas Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo Aktas.

Renginio dalyviams koncertavo Vilniaus mokytojų namų folkloro ansamblis „Vilniaus dzūkuliai“.

Paroda veiks iki kovo 12 dienos.

Gintaras LUČINSKAS

Lietuvos valstybės atkūrimo 100-mečio minėjimas Klaipėdoje

(atkelta iš 1 psl.)

Vytautas Mickus ir TS-LKD Klaipėdos sueigos pirmininkas Arūnas Barbšys įteikė Jonui Šilinskui ir Stasiui Balkaičiui kunigo pašventintas Lietuvos valstybės vėliavas. Jonas Šilinskas, dėkodamas už apdovanojimą, padeklamavo Lietuvos partizano eiles.

Lietuvos Respublikos Seimo narys istorikas Arvydas Anušauskas supažindino su situacija, susidariusia 1918 vasario 16-ąją, paskelbus nepriklausomybę. Kiek daug pastangų, diplomatinių sugebėjimų, atkaklumo reikėjo įrodant didžiosioms, išsivysčiusioms valstybėms, kad Lietuva, turinti valstybingumo ir savarankiško tvarkymosi patirtį, etnografines teritorijas, yra verta ir pajėgi būti nepriklausoma, lygiaverte tarp kitų demokratiškų Europos valstybių. Istorikas supažindino ir su nepriklausomybės akto signatarų skirtingai susiklosčiusiais, dažnai tragiškais likimais.

Europos Parlamento narė dr. Laima Andrikienė pasiūlė susirinkusiems įsivaizduoti, kas patiktų ir nepatiktų Lietuvos patriarchui daktarui Jonui Basanavičiui šiuolaikinėje Lietuvoje. Jos nuomone, Basanavičius pasidžiaugtų iškovota Laisve, mūsų šalies pasiekimais: kaip narystė NATO aljanse ir Europos Sąjungoje, energetine nepriklausomybe ir kt. Patriarchas, žinoma, nesuprastų, kodėl, tiek laiko jau turėdami nepriklausomą valstybę, pasiekus daug ekonominių laimėjimų, mes bėgame laimės ieškoti svetur, nepatiktų jam ir tai, kad Lietuvoje vis dar daug sovietinio mentaliteto apraiškų.

Minėjimo dalyviams šventinę nuotaiką kūrė E.Balsio gimnazijos jaunieji choristai, šios mokyklos styginis ansamblis, klarnetų duetas, mišrus ansamblis „Bangelė“, tremtinių choras „Atminties gaida“ (vadovas Vytautas Saikauskas), Klaipėdos „Varpo“ gimnazijos liaudiškos muzikos ansamblis „Joginta“ (vadovas Jonas Petrauskas).

Renginys pasibaigė visiems kartu dainuojant „Lietuva brangi“ ir „Žemėj Lietuvos“. Skirstėmės gerai nusiteikę, ypač pakilios nuotaikos.

Irena BERNATONIENĖ

Laisvės kovų karžygys Juozas Vitkus-Kazimieraitis

Juozas Vitkus-Kazimieraitis

Antrą kartą sovietams okupavus Lietuvą, dar nenugriaudėjus paskutiniams Antrojo pasaulinio karo šūviams, šalyje prasidėjo partizaninė kova prieš okupantus. Nepriklausomos Lietuvos karininkija per sovietų ir nacių okupacijas buvo išblaškyta. Žuvo lageriuose, kautynių laukuose, dalis pasitraukė į Vakarus.

Partizaninei kovai vadovauti trūko karininkų. Vienas iš aukščiausių karinių laipsnių partizanų vadų buvo mūsų kraštietis, pulkininkas leitenantas Juozas Vitkus-Kazimieraitis. Likimo nublokštas į Dzūkiją, ten organizavo, vienijo ir vadovavo Dzūkų krašto partizanams ir tapo vienu žymiausių partizanų vadų.

Būsimasis legendinis Pietų Lietuvos partizanų vadas Juozas Vitkus-Kazimieraitis gimė gausioje Marijonos ir Juozapo Vitkų šeimoje 1901 metų gruodžio 10 dieną Ketūnų kaime, Tirkšlių valsčiuje, Mažeikių apskrityje. Vaikystė prabėgo Tirkšlių miestelyje, ten baigė pradinę mokyklą. Vėliau mokėsi Mažeikių prekybos mokykloje. 1918 metų pabaigoje Juozas pradėjo dirbti Nepriklausomos Lietuvos Tirkšlių valsčiaus savivaldybėje raštininku, mokėsi Telšių gimnazijoje.

Vykstant Nepriklausomybės kovoms, Juozas Vitkus 1920 metais įstojo į karo mokyklą Kaune. Ją baigęs, gavo pėstininkų leitenanto laipsnį. Karaliaus Mindaugo 4 pėstininkų pulko sudėtyje dalyvavo Nepriklausomybės kovose su lenkais.

1924–1926 metais ltn. J. Vitkus mokėsi Aukštuosiuose karo technikos kursuose. Jam suteiktas vyr. leitenanto laipsnis. Paskirtas į Technikos pulką kuopos vadu, vėliau tapo bataliono vyresniuoju karininku, bataliono adjutantu ir bataliono teismo pirmininku.

1929–1934 metais su valstybės stipendija studijavo Karo akademijoje Belgijoje. 1931 metais Lietuvos Respublikos Prezidento Antano Smetonos aktu jam suteiktas kapitono laipsnis.

Grįžus į Lietuvą, skiriamas Pionierių bataliono vado pavaduotoju. 1936 metais J. Vitkui suteikiamas majoro laipsnis, 1938 metais – pulkininko leitenanto laipsnis. Karo mokykloje J. Vitkus dėstė inžinerijos kursą, aktyviai bendradarbiavo karinėje spaudoje „Karde“, „Karyje“, „Mūsų žemė“, šaulių žurnale „Trimitas“. Apdovanotas Nepriklausomybės medaliu, Gedimino ordinu ir Šaulių žvaigžde.

1927 metais susituokė su mokytoja Genovaite Grybauskaite. Su ja susilaukė šešių vaikų: Vytauto Romualdo, Jono Rimgaudo, Kazimiero Algirdo, Kastyčio, Liudo ir dukters Jūratės. Sovietams okupavus Lietuvą, karo mokykla iškelta į Vilnių, ten persikėlė ir Juozo Vitkaus šeima.

Nacių okupacijos metais Juozas Vitkus dirbo civilinėje tarnyboje Vilniaus miesto savivaldybėje. Ten 1942 metais įsijungė į kuriamą Lietuvių fronto slaptą karinę organizaciją „Kęstutis“. Buvo Lietuvos laisvės armijos Vilniaus apygardos štabo viršininkas ir dėstė pogrindyje tos organizacijos karo mokykloje.

Antrą kartą grįžus sovietams, šeima persikėlė į Kauną, o Juozas Vitkus, saugumo sumetimais, pasitraukė į Dzūkiją. Įsidarbino buhalteriu Marcinkonių miškų ūkyje. 1945 metų balandžio 4 dieną Varėnos valsčiaus Kabelių kaime partizanų būrio vadui Andriui Valentukevičiui-Bijūnui pasiūlius, Juozas Vitkus sutiko vadovauti partizanams. Pasivadino Kazimieraičiu ir pradėjo intensyvią partizaninę veiklą. Įkūrė Dzūkų grupės partizanų štabą, sujungė atskirus partizanų būrius į Merkinės rinktinę (po Kazimieraičio žūties rinktinė buvo pavadinta jo vardu). Parengė svarbiausias partizaninio judėjimo direktyvinius dokumentus, leido laikraštį „Laisvės varpas“.

1946 metų balandžio 9 dieną Dzūkijos partizanų vadų pasitarime Seirijų valsčiaus Ricielių kaime, buvo sudarytas Pietų Lietuvos partizanų štabas ir jo vadu išrinktas Juozas Vitkus-Kazimieraitis.

1946 metų balandžio 23 dieną Juozas Vitkus pasirašė Lietuvos partizanų deklaraciją, skelbiančią pagrindinius Lietuvos valstybingumo atkūrimo principus. Sukūrė partizanų apdovanojimo ženklų sistemą ir pats asmeniškai apdovanojo apie 300 partizanų, jų ryšininkų ir rėmėjų.

1946 metų liepos 2 dieną Lazdijų apskrities, Leipalingio valsčiaus, netoli Liškiavos, Žaliamiškio miške Juozą Vitkų-Kazimieraitį su dviem partizanais užpuolė rusų kareiviai. Aršiose kautynėse Juozas Vitkus buvo sunkiai sužeistas sprogusios granatos ir vežamas į Leipalingį mirė. Juozo Vitkaus Kaimieraičio kūnas buvo niekinamas Leipalingio turgaus aikštėje.

Buvo iškviestas Leipalingio felčeris Čaplinskas mirties faktui nustatyti. Felčeris jaunystės draugą pažino, nes pats buvo kilęs iš Tirkšlių, tačiau neišsidavė. Kūną užkasė prie stribyno. Liepos 6 dieną žuvusįjį atkasė. Fotografavo, surašė kūno apžiūrėjimo ir atpažinimo protokolą. Kazimieraičio asmenybę patvirtino kalinys iš Vilniaus J.Kizilaitis-Aušra.

LSSR vidaus reikalų ministras J.Bartašiūnas pranešė Maskvai, jog nukautas žymus Lietuvos partizanų vadas Juozas Vitkus Kazimieraitis. Penki rusų kariškiai pristatyti apdovanoti.

Garsus partizanų vadas Adolfas Ramanauskas-Vanagas po J. Vitkaus žūties rašė: „Netekome vieno iš aukščiausių savo vadų, kuris visas savo dvasines ir fizines jėgas paskyrė Lietuvos išlaisvinimo kovai. Karininko, kuris iki paskutinio atodūsio tesėjo duotą priesaką...“

1948 metais Juozo Vitkaus-Kazimieraičio žmoną Genovaitę su vaikais ištrėmė į Sibirą. Tik sūnui Algimantui pavyko išvengti tremties. Jis 1947 metais apsigyveno Mažeikiuose pas savo dėdę, motinos jaunesnį brolį Joną Grybauską, dirbusį kelių meistru, ir lankė gimnaziją.

Juozo Vitkaus-Kazimieraičio nuopelnai buvo įvertinti 1949 metų vasario 16 dieną Lietuvos laisvės kovų sąjūdžio prezidiumo sprendimu. Jam (po mirties) už ypatingus nuopelnus suteiktas aukščiausias Lietuvos partizanų apdovanojimas – Laisvės Kovos Karžygio vardas (tokį vardą tėra gavę tik aštuoni partizaninės kovos dalyviai) ir pirmojo laipsnio Laisvės Kovų Kryžius (su kardais ir ąžuolo lapais).

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, 1997 metų lapkričio 20 dieną Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu Juozas Vitkus-Kazimieraitis apdovanotas Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinu. 1999 metais jo vardu buvo pavadintas atskiras inžinerijos batalionas, dislokuotas Kaune. Jo vardu pavadintos gatvės Vilniuje, Kaune. J. Vitkaus atminimą ženklino paminklai ir atminimo lentos Vilniuje, Kaune, Lazdijų, Varėnos, Alytaus rajonuose. Tik Tirkšlių miestelyje, kur J. Vitkaus gyventa, dar jo gatvės nėra...

2006 metų spalio 28 dieną J. Vitkaus sesers Salomėjos vaikaitės, Tirkšlių bendruomenės pirmininkės Aleksandros Bružienės iniciatyva, prie J. Vitkaus gyvento namo Janonio g. 5, Tirkšlių miestelyje, buvo pritvirtinta ir kunigo Antano Beniušio pašventinta Atminimo lenta.

Lietuvos politinių kalinių sąjungos Mažeikių skyriaus pirmininko Alberto Ruginio, Lietuvos Sąjūdžio ir visuomenės pastangomis, Mažeikių rajono savivaldybės sprendimu 2013 metų rugsėjo 2 dieną Tirkšlių pagrindinei mokyklai buvo suteiktas Juozo Vitkaus-Kazimieraičio vardas. Mokykloje veikia J.Vitkaus jaunųjų šaulių būrelis, vadovaujamas mokytojo Stasio Pauliuko.

Juozo Vitkaus giminės: Genovaitė ir Gintaras Pypkinai, Irena Stančikienė surado J. Vitkaus gimtojo namo vietą Ketūnų kaime – prie srauniai putojančio Šerkšnės upelio ir buvusio malūno liekanų.

Žemės savininkė Valda Navickienė maloniai sutiko ir Mažeikių šaulių kuopa, vadovaujama Prano Trakinio, pastatė atminimo akmenį, žymintį, jog šioje vietoje gimė Juozas Vitkus-Kazimieraitis. Paminklas iškilmingai atidengtas 2013 metų rugsėjo 28 dieną.

Mažeikių kraštas didžiuojasi savo kraštiečiu.

Albertas RUGINIS

Juozas Vitkus su žmona ir dukrele

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 28 dienos bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.
Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.
Prenumeratos indeksas 0117.
Kaina:
1 mėn. – 2,45 Eur.,
3 mėn. – 7,34 Eur.

Tylioj maldoj juos prisiminkim

Pasipuošę tautinėmis juostelėmis buvę tremtiniai ir jiems prijaučiantys trečiadienį rinkosi į Gargždų miesto parką, kur prie kryžiaus „Tautos skausmui atminti“, prie paminklų Rainių kankiniams, partizanams uždegė atminimo žvakių. Paminklus ženklinome tautinėmis juostomis. LPKTS Klaipėdos rajono filialo valdybos pirmininkas Jonas Šatkus ragino didžiuotis tėvyne Lietuva, branginti iškovotą Laisvę, puoselėti atminimą tų, kurių širdyse degusi liepsna atvedė į atgimimą, nepriklausomybę. Deja, ne visi sulaukė Lietuvos atgimimo.

Pagerbėme išėjusiuosius Amžinojo poilsio giedodami „Marija, Marija“. Gargždų tremtinių choras „Atminties aidai“ (vad. R. Česnauskienė) giedojo Lietuvos himną, patriotines dainas. Tylos minute pagerbėme ir žvakutes uždegėme, tautinėmis juostomis papuošėme Gargždų senosiose kapinėse partizanų vado J. V. Žemaičio tėvų Amžinojo poilsio vietą, paminklinį akmenį „Negrįžusiems tremtiniams ir politiniams kaliniams“ Laugalių kapinėse, kur buvo perlaidoti aštuonių partizanų, žuvusių Gargždų apylinkėse, palaikai. Simboliškai uždegtų žvakelių rausvai plazdanti liepsna teprimins visus tuos, kurių jau nebėra, tuos, kurie padėjo ateiti į laisvę ir susigrąžinti savo tautinę vėliavą.

Emilija UKTVERIENĖ

Iškilmingai paminėjome Lietuvos valstybės 100-metį

(atkelta iš 2 psl.)

Iškilmingo minėjimo dalyviai buvo pakviesti pasirašyti Lietuvos valstybės atkūrimo 100-mečio deklaraciją. Joje pažymima, kad „šiandien Lietuva, būdama NATO ir Europos Sąjungos nare, yra tinkamai pasirengusi ginti Vasario 16-osios Akto idealus – kurti ir puoselėti nepriklausomą demokratiniais pagrindais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine Vilniumi. Taip pat reiškiamas tikėjimas, kad ir ateinančių šimtmečių valstybės kūrėjų kartos puoselės tas pačias vertybes, kuriomis gyveno Vasario 16-osios bei Kovo 11-osios Aktų signatarai: tikėjimą savo valstybe, valią veržtis į priekį ir atsakomybę kurti gerovę visiems. „Lietuva – tai mūsų visų valstybė. Ją kuria visos čia gyvenančios tautos. Ir visos kartos – buvusios, esamos ir būsimos. Linkime tiems, kurie po 100 metų susirinks Vasario 16 dieną šioje salėje į iškilmingą minėjimą, nusipelnyti teisę su ramia sąžine pasakyti: mes tai padarėme – mes, visos Lietuvos kūrėjų kartos, išsaugojome nepriklausomą bei sukūrėme ir tebekuriame saugią, teisingą, klestinčią Lietuvą“, – pažymima deklaracijos tekste.

Parengė Vesta MILERIENĖ

Skelbimai

Vasario 23 d. (penktadienį) 13 val. Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešojoje bibliotekoje (Aušros al. 62) įvyks LPKTS Šiaulių filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas – konferencija. Dalyvaus Šiaulių tremtinių choras „Tremtinys“. Galėsite sumokėti nario mokestį.

Vasario 24 d. (šeštadienį) 10 val. Jurbarko miesto seniūnijos salėje 2-me aukšte (Kauno g. 25) įvyks LPKTS Jurbarko filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas. Registracijos pradžia **9 val.** Galėsite sumokėti nario mokestį, įsigyti knygų. Po susirinkimo pabendrausime prie bendrų vaišių stalo. Kviečiame aktyviai dalyvauti.

Vasario 24 d. (šeštadienį) 12 val. Ukmergės kultūros centro 2 a. salėje įvyks LPKTS Ukmergės filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas. Po susirinkimo vyks koncertas. Ukmergės filialo valdyba kviečia aktyviai dalyvauti visus sąjungos narius, jų artimuosius, draugus.

Kovo 3 d. (šeštadienį) 11 val. Palangos Stasio Vainiūno meno mokykloje (Maironio g. 8) įvyks LPKTS Palangos filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas. Prašome visus narius dalyvauti. Jei nebus kvorumo ir susirinkimas neįvyks, pakartotinis bus surengtas **kovo 17 d. (šeštadienį) 11val.** toje pačioje salėje.

Kovo 3 d. (šeštadienį) 9.30 val. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos buveinėje (Laisvės al. 39, Kaune) įvyks LPKTS valdybos posėdis, **11 val.** – LPKTS tarybos posėdis. Valdybos ir tarybos narius kviečiame dalyvauti.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos salėje (Laisvės al. 39, Kaune) veikia Lietuvos valstybės 100-ajam gimtadieniui skirtos parodos: „Nepriklausomybės kelias“ (iš XXVII knygos mėgėjų draugijos garbės nario Henriko Kebeikio kolekcijos) ir Romualdo Rimdeikos „Ženkleliai, atvirukai tautine tematika“. Maloniai kviečiame aplankyti.

Ilsėkitės ramybėje

Bronislava Kelpšaitė-Rimkienė
1928–2018

Gimė Šiaulių r. Šakynos sen. Riškaičių k. ūkininkų šeimoje. Buvo dešimtas vaikas šeimoje. 1948 m. su tėvais ištremta į Buriatijos Mongoliją, Zaigrajevo r. Dirbo sunkius miško darbus. Čia susituokė su tremtiniu Aleksandru Rimkumi. Tremtyje gimė trys dukterys. Į Lietuvą grįžo 1958 m. Įsikūrė gerų žmonių, giminaičių padedami. Lietuvoje gimė dar trys dukterys. Šeimai teko ne kartą grumtis su likimu, bet gyvenimas nepalaužė Bronislavos ir leido sulaukti gražaus amžiaus.

Palaidota Kuršėnų parapijos naujosiose kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterų šeimas, penkiolika vaikaičių ir vienuolika provaikaičių.

LPKTS Kuršėnų filialas

Pranciškus Kruša
1925–2018

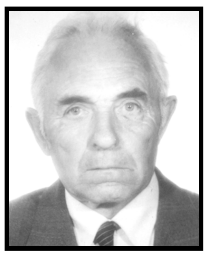

Gimė Tauragės aps. Pajūrio valsč. Spingių k. ūkininkų šeimoje, turėjo brolį ir seserį. 1948 m. šeima ištremta į Irkutsko sr. Zimos r. Sibire susipažino su tremtine Janina, susituokė. Gimė du sūnūs: Antanas ir Stasys. 1958 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Jucaičių k. Sulaukė dar dviejų dukterų ir sūnaus.

Palaidotas Šilalės senosiose kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukteris, sūnus, vaikaičius, provaikaičius, gimines ir artimuosius.

LPKTS Šilalės filialas

Irena Visockienė
1932–2018

Gimė Panevėžio r. Ramygaloje. Su šeima ištremta į Komiją, Pečiorą. Grįžusi į Lietuvą apsigyveno Kaune. Užaugino du sūnus.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Kauno filialas

Užjaučiame

Mirus buvusiems Sibiro tremtiniams: Bronislavai Miselienei (1927–2018) ir Leonui Pilkai (1929–2018) nuoširdžiai užjaučiame jų vaikus ir artimuosius.

LPKTS Kėdainių filialas

Dėl tremties ir įkalinimo vietų Kazachstane

VŠĮ „Kultūros vertybių globos tarnyba“, kurios viena iš steigėjų yra Kultūros ministerija, 2018 metais ketina organizuoti 2-ąją ekspediciją į Kazachstano Respubliką. 2017 metais įmonės darbuotojų organizuota ekspedicija Kazachstane tikrino centrinės dalies lagerių ir kapinių vietas (Karagandoje, Džezkazgane, Balchaše). Su ekspedicijos ataskaita galima susipažinti: wvvw.lietuviaisibire.lt/lt.

2018 metais planuojama lankyti lietuvių tremties ir įkalinimo vietas, buvusias šiaurinėje Kazachstano dalyje: Akmolinske, Ekibastuze, Pavlodare, Petropavlove. Taip pat ketinama apžiūrėti buvusio ypatingojo lagerio Nr. 11 (Osoblag „Dalnijlag“) zonas ir skyrius, buvusias belaisvių kapines: tikrinti jų būklę, atlikti foto fiksaciją, inventorizavimą, parengti tolimesnės priežiūros planą, padėti gėlių ant kapų ir pagerbti Tėvynėn negrįžusius asmenis.

Prašome suteikti žinių apie tose vietose kalėjusius asmenis, negrįžusių asmenų palaidojimo vietas. Taip pat norėtume susitikti su gyvais liudininkais ir išgirsti jų lūkesčius ir pageidavimus. Tel. (8 5) 213 8190, el. paštu: kulturos.tarnyba@gmail.com.

Tremtinys **www.lpkts.lt**
ISSN 2029-509X

Redaktorė **Jolita Navickienė**
Redakcija: **Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė**

Adresas: **Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,**
Tel. **(8 37) 323 204**
El. p. **tremtinys.redakcija@gmail.com**

Leidėjas **Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga**

Įmonės kodas **300032645**
Ats. sąsk. **Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas**

Spausdino **spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas**

2 spaudos lankai
Tiražas 1690 egz.
Kaina 0,61 euro

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Redakcija pasilieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

Šilutės mišriam chorui „Pamario aidas“ – 25 metai

Vasario 28 dieną Šilutės mišrus choras „Pamario aidas“ minės savo veiklos 25-metį. Šią dieną, 1993 metais, mišraus Šilutės politinių kalinių ir tremtinių choro dainininkai rinkosi į pirmąją repeticiją.

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, Šilutės rajone, kaip ir visoje Lietuvoje, buvę tremtiniai būrėsi į draugijas. Grįžę iš patirto pragaro žmonės stengėsi ne tik pajusti gyvenimo tėvynėje skonį, bet prisiminti ir atverti ilgai savyje užgniaužtas dvasines vertybes. Patirti išgyvenimai, moralinės ir fizinės traumos, skaudūs praradimai ir baisi patirtis, įpareigojo jausti atsakomybę už savo tautą, jos išlikimą, kultūros paveldo saugojimą. Smulkūs kasdienybės nemalonumai, pilki buities fragmentai, o ir valdžios požiūris į buvusį tremtinį nepalaužė tikėjimo, kad gyvenimas tėvynėje yra prasmingas ir gražus.

Pirmasis LPKTS Šilutės skyriaus pirmininkas Vytautas Vaicekauskas kartu su buvusiomis tremtinėmis D. Kalinauskiene ir V.Abromaitiene surinko dainininkus į formuojamo mišraus choro gretas. Chorui tuo metu vadovavo Česlovas Jovaiša. Pirmoje repeticijoje dalyvavo beveik pusšimtis dainininkų, vėliau šis skaičius keitėsi, o šiuo metu chore dainuoja apie 30.

Vėliau chorui vadovauti ėmėsi buvęs tremtinys, kalėjęs Vorkutos lageriuose, Šilutės muzikos mokyklos direktorius Vytautas Jovaiša. Šis patyręs menininkas buvo griežtas ir reiklus mokytojas, išmokęs paprastus, niekada nesimokiusius dainos meno žmones, pasiekti savo veikloje harmonijos ir vientisumo, pripažinimo ir šlovės aukštumų. Po trijų mėnesių choras surengė pirmąjį savo koncertą. Prieš pirmąjį pasirodymą dainininkus kaustiusi įtampa ir baimė, vos tik išėjus į sceną, virto įkvėptu skambesiu, jaunatvišku užsidegimu alsuojančiais garsais. Choro repertuare iki šiol skamba tremties, tėvynės meilės, liaudies ir sakralinės tematikos kūriniai. Nuoširdumas, nuolatinis pokštavimas, linksmos įspūdžių išraiškos pokalbiuose, kūrė savotišką žaismą bendravime.

Dainininkai didžiuojasi ir nesigaili repeticijoms, koncertams ir kūrybiniams ieškojimams praleisto laiko. Daina tapo viena iš svarbiausių ir maloniausių gyvenimo tikslų, neturinčių sutarties ribų. Be šito, šiandien neturėtume šio profesionalaus, darnaus, kupino kūrybinių jėgų kolektyvo, puošiančio svarbiausius šalies ir rajono kultūrinius renginius, šventes. Choro dalyviai sako, kad čia pradėjo klostytis nauji potyriai, nušvietę gyvenimą naujomis spalvomis, leidę pajusti kažkada neišsipildžiusių svajonių skonį, pasijusti svarbia visuomenės gyvenimo dalele, priminti ir puoselėti tautos istoriją. Susijungę į meninės, kūrybinės laisvės kamuolį, ieškojo ne tik jau sukurtų, žinomų kūrinių.

Choro dainininkas, politinis kalinys, mokytojas Eduardas Šmitas rašė tekstus ir kartu su choro vadovu Vytautu Jovaišа kūrė muziką dainoms, į kurias pynė savo ir kitų tremtinių išgyventą skausmą, meilę tėvynei, džiaugsmą Lietuvai atkūrus nepriklausomybę. Mokytojaudamas Vilkyčiuose (Šilutės rajonas), Eduardas Šmitas daugelį dešimtmečių vadovavo Vilkyčių kaimo kultūriniam gyvenimui. Buvo subūręs dainos mylėtojus, įkūręs saviveiklos teatrą, kasmet dalyvaudavo įvairiuose šalies ir rajono konkursuose, iš kurių grįždavo su apdovanojimais.

1995 metais choras pasivadino „Pamario aido“ vardu, buvo pasiūta ir pašventinta choro vėliava. Iki 2001 metų Šilutės tremtinių choras atstovavo Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Šilutės filialui.

Nuo 1995 metų „Pamario aidas“, vadovaujamas patyrusių, be galo savo darbui atsidavusių chorvedžių V. Jovaišos ir N. Sniečkuvienės, dalyvauja respublikinėse dainų šventėse, chorų sąskrydžiuose „Su Lietuva širdy“, respublikinėse tremtinių poezijos ir dainų šventėse. Choras dalyvavo visose Lietuvoje vykusiose Pasaulio lietuvių dainų šventėse. Dideliu meniniu įtaigumu pasižymėjęs kolektyvas yra kviečiamas į rajono kultūrinius renginius ir šventes. Šiandien, po 25 metų aktyvios veiklos, sunku detaliai pateikti šio nuostabaus, savito kolektyvo kūrybinio kelio į pripažinimą formas ir tik daugybė garbingų apdovanojimų, įvertinimų leidžia suprasti nuveikto darbo svarbą.

Nuo 2001 metų „Pamario aidas“ tapo nevyriausybine organizacija. Atsirado galimybė rašyti projektus, gauti dotacijas iš Šilutės savivaldybės kultūros skyriaus. 2010 metais Šilutės choras „Pamario aidas“ įrašė kompaktinį diską, kuriame įdainavo dainas, kurioms muziką sukūrė choro vadovas Vytautas Jovaiša. Daugelio dainų tekstai yra sukurti choristo Eduardo Šmito.

2010 metais choras pelnė prestižinį Šilutės krašto apdovanojimą „Sidabrinė nendrė“. 2013 metais chorų apžiūroje Šilutės choras „Pamario aidas“ įvertintas IV laipsnio diplomu. 2013 metais choro vadovai Vytautas Jovaiša ir Nijolė Sniečkuvienė ir choro seniūnė Vaclova Sarliokienė apdovanoti III laipsnio žymenimis „Už nuopelnus Lietuvai“. 2013 metais, už reikšmingą kultūrinę veiklą kiekvienas choro „Pamario aidas“ dainininkas apdovanotas LPKTS padėkos raštais.

Per 25 metus, Šilutės tremtinių choras „Pamario aidas“ surengė 334 koncertus, kuriuose išdainavo 207 dainas. Šiuo metu choras aktyviai ruošiasi respublikinei politinių kalinių ir tremtinių dainų ir poezijos šventei „Leiskit į Tėvynę“ ir Lietuvos respublikinei dainų šventei.

Be galo šiltai choristai atsiliepia apie Antaną Balvočių, paskutinį dešimtmetį vadovavusį draugijai. Vadovas lydėjo chorą į koncertus, renginius, rūpinosi techniniais, organizaciniais reikalais.

Dar ne vienus metus dainuos šis choras, dainą po dainos, kol plaks bent viena dainininko širdis, su įvairiais jaunųjų atbalsiais, kurie vis dažniau įsilieja į choro veiklą.

Aldona TOLEIKĖ

Bolturino tremtinių gyvenimo akimirkos

Tremties istorija buvo ir tebėra gyva. Ją liudija buvusių Sibiro tremtinių pasakojimai, virtę rašytiniais prisiminimais. 1948 metais iš Lietuvos į Krasnojarsko kraštą, Bolturiną, ištremta apie 100 šeimų. Tai, ko iš šeimų gyvenimo svetur neištrynė nei laikas, nei skausmas, sugulė į knygą – albumą „Čia susibėgo mūsų keliai“. Ši knyga yra dovana labai svarbios mūsų tautai sukakties proga, pasitinkant Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetį.

Knygą sudaro Bolturino tremtinių iš okupuotos Lietuvos sąrašas (sudarytas pagal „1941–1952 metų Lietuvos tremtiniai“ (Pirma Knyga), V, VRM, 1993 m.), tremties vietos aprašymas, tremtinių autentiški prisiminimai su nuotraukomis – didžioji dalis, ir D. Lengvino (tremtinių A. ir P. Lengvinų anūkas) bei J. Šatkaus (gimusio tremtyje) fotografinė medžiaga, surinkta lankant Bolturiną 2008 metais.

Knyga norėta perteikti ne tiek pačius istorinius faktus, kiek tolstantiems nuo tėvynės ir vėliau įsikūrusiems Bolturine, grįžusiems (ir negrįžusiems) kilusias mintis, jausmų proveržius, išgyventas emocijas ir visas asociacijas, tapatinamas su žodžiu „tremtis“.

Tremtis gi buvo pažinta ir vaiko akimis. Akistata su badu, artimiausiųjų šeimos narių, vos gimusių brolių ir seserų mirtis taip pat buvo patirta vaiko širdimi... Vyresni vaikai nešė laidoti tėvus savo pačių sukaltuose karstuose, savo rankomis kasė kapo duobes... Tačiau būdavo dienų, kad Sibire žmonės mokėjo džiaugtis, mylėti, svajoti. Tremtinius stiprino bendrumo jausmas, malda, nuolatinis noras – viltis sugrįžti į Lietuvą.

Išgyveno – grįžo tik dalis, iš jų ne visi sulaukė laisvės vėjo Lietuvoje ir Lietuvos atgimimo. Visų širdyse degė liepsna, kurios kaitrumas atvedė į Atgimimą, į Nepriklausomybę. „Džiaugiuosi, esu laimingas ir dėkoju Dievui, kad mūsų parama, kančios ir vargai nenuėjo veltui – Lietuva vėl laisva ir nepriklausoma valstybė“.

Šiandien tremties vieta Bolturinas, pastačius užtvanką, 2012 metais užlietas. Tarsi turėjo būti užlieti vaikystės, jaunystės vargai ir džiaugsmai, tačiau „vanduo nepaskandino mūsų prisiminimų – jie gyvi ir teka mūsų atmintyje kaip ta Angaros upė“.

Žmonės, praėję tremties kelius, knygoje – albume ras tai, kas pažįstama, artima, o kitiems taps tėvynės kančių, sunkaus kelio į laisvę, liudininku.

Džiaugiuosi pavykusiu sumanymu ir ačiū visiems brangiems ir artimiems, kurių dėka čia sugulė įamžintos Bolturino tremtinių gyvenimo kasdienybės ir laisvalaikio akimirkos.

Emilija BENIUŠYTĖ-UKTVERIENĖ